

Kanpotik ikasiz

Caracasko 23 de Enero parrokiako El Observatorio izeneko atalaren irudi bat; auzo hori eraberritzeko lan handia egiten ari dira herri kontseiluan bildutako auzokideak. BERRIA

Venezuela eta Marinalda (Andaluzia, Espainia) bisitatu dituzte Askapenak antolatutako brigadetako bik; helburua, demokrazia parte-hartzailea praktikan jarri duten bi eredu bertatik bertara ezagutzea. Ikasteko.

Gotzon Hermosilla

Urtero, Askapena erakunde internazionalistak brigadak antolatuz ditu munduko zenbait lekutara, hango berri ikasi eta euskal elkertasuna toki horietara eramateko asmoz. Aurtan, baina, beste jite bat eman nahi izan diote planteamendu horri, eta gaika antolatu dituzte brigadak, bakoitza lan esparru baten inguruan arduatuz, esperientziak trukatu eta arlo horietan munduko beste zenbait lekutan zer egiten den ikasteko helburuz.

Hortaz, brigada batzuek Argentina eta Uruguai izan dituzte helmuga, herrialde horietan memoria historikoaren gaia nola lantzen duten ikusteko; jatorrizko herrien borrokaren

oihartzuna Euskal Herrira ekartzeko asmoz, Palestinan eta Mexikon izan dira euskal brigadistak; bestelako ekoizpen ereduak ezagutu nahi izan dituztenek Venezuela eta Argentinako lantegi berreskuratuak bisitatu dituzte; eta, azkenik, bi brigada antolatu zituzten demokrazia parte-hartzailearen gaia lantzeko.

Azken brigada horiek Venezuelara eta Marinaldara (Andaluzia, Espainia) abiatu ziren. Han, ikusi zuten herritarrek nolako tresnak garatu zituzten beraiei zuzenean dagozkien arazoetan erabakiak bitartekaririk gabe hartu eta ebatzitzakoa gauzatu ahal izateko. Bi esperientzia oso desberdin, zein bere muga eta lorpenekin, erakusten dutenak herritarren jabekuntza eta parte hartze zuzena, helburu desiraga-

rria ez ezik, bide egingarria ere badela.

Venezuelan auzolana

Ibon Poza eta Xabier Zabalo bizkaitarrak Venezuelaren egon ziren joan den abuztuan, eta, han, bertatik bertara ezagutu zuten *consejo comunal* edo herri kontseiluen errealitatea. Auzoetan sortzen diren batzordeak dira herri kontseiluak, auzokideek osatuak, bertako biztanle guztien parte hartze-ari irekiak, eta auzoan dauden arazoak detektatu eta horiei irtenbidea bilatzeko helburua dutenak.

Normalean, azpiegiturretan dauden gabeziak konpontzea izaten da herri kontseiluen helburu nagusia: bideak egin, kaleak faltatu, argiak jarri, estolderia konpondu eta abar. Azken bolada honetan, kirol azpiegiturak eta

eskolak eraikitzea izaten ari da herri kontseiluen lehentasunetako bat. «Kontseiluen lana ulertzeko, kontuan hartu behar da hango errealitatea eta hemengo oso desberdinak direla», dio Pozak. «Han dauden gabezia batzuk beharizan larriak izaten dira. Esaterako, uholdeak eta euriteek eragindako luiziak oso ohikoak dira, eta horrelakoak gertatzen direnean, herritar askok etxea galtzen du. Horretarako, oso premiakoa da, esaterako, hesiak eta hormak eraikitzea».

Herri kontseiluak arazoa detektatzen du, eta proiektu bat egiten du arazo hori konpontze alderara. «Kontseiluan parte hartzen duten herritarrek erabakitzen dituzte proiektu horren nondik norakoak», dio Zabalak. «Auzokideek bi lagun aukeratzen dituzte, Gobernuaren aurrean ordezkari

izango direnak, baina haien funtzio bakarra herritarren izenean Gobernuarekin negoziatzea da; ez dira inoren nagusi. Ordezkar horiek bi urtean behin aukeratzeko dituzte, eta, teoriarik, mundu guztiak pasatu behar du ardura horretatik. Denen arteko berdintasuna asko zaintzen dute».

Proiektua gobernuari aurkeztu diote, eta horrek, egitasmoa onartu ostean, dirua eta baliabideak jartzen ditu hori aurrera ateratzeko. «Batzuetan, diru asko izaten da, eta, horregatik, kontrolak jartzen dira diru hori ondo erabiltzen dela ziurtatzeko». Auzokideak arduratzen dira lanak aurrera eramateaz, «Euskal Herrian egiten den auzolana antzera», baina desberdintasun batekin: eskolak eraikitzen edo kaleak konpontzen jarduten diren auzokideek lansaria kobratzen dute zeregin horregatik: «Auzo batzuetan langabezia oso handia da, eta, askorentzat, delinkuentzia izaten da irtenbide bakarra. Auzolan horri esker, auzokideek dirua jasotzen dute egingarri lanagatik», dio Zabalak.

Marinaledako jorنالeroek egindako batzarra, alkatearekin. SALAS/EFE

Auzoa gaintzen duten azpiegiturak sortzeko —auzo batetik besterako errepideak eraikitzea, adibidez—, herri kontseilu batek baino gehiagok osatutako kontseiluak eratzen dira. Herri kontseiluak ez daude auzo guztietan, soilki horretarako euren burua antolatzen duten auzoetan baizik, baina, zenbait lekutan, herri kontseiluen sare indartsua osatu da, eta botere handia izaten dute. Horrek, kasu batzuetan, erresistentziak eta mesfidantzak sortzen ditu alkateengan: izan ere, hiri batzuetan alkatearen zereginaz da izaten herritarrek herri kontseiluen bidez erabakitakoari sinadura jartzea baino, eta alkatere batzuek ez dute hori besterik gabe onartzen.

Esan bezala, azpiegiturak sortzea izaten da herri kontseiluen lehenengo zeregina, baina batzuek harago ere joaten dira. «Auzo batzuetan, herri kontseiluak eraikin bat berreskuratzen du, eta bertan jartzen du egoitza», azaldu du Zabalok. «Valencia udalerrian, esaterako, herri kontseiluaren egoitza ordenagailuak doan erabiltzeko gune bat zegoen, haiek *infocentro* deitzen dutena, oinarritzko gaiak merkeago eskaintzen dituen supermerkatu sozialista, zinema eta abar. Beste askok ikastaroak antolatzen dituzte, umeentzako oporraldiak eta abar; hau da, azpiegituren gaiaz gain, lan soziala egiten dute, eta auzoari bestelako bizitza ematen diote».

«Herritarrek zuzenean boterea izatea», «auzoaren errealitatea eraldatzea» eta «kontzientzia piztea» izaten da herri kontseiluen lanaren xedea, Pozaren aburuz. «Jendeak ikusten du antolakuntzaren bidez gauzak egin daitezkeela, auzoa hobetzen dela. Kontuan hartu behar da iraultza bolutarraren aurreko garaietan auzo pobreen egoera benetan tamalgarria zela. Batzuetan, polizia, medikuak eta abar sartu ere ez ziren egiten auzo haietara. *Ahal duena salba dadila* zen garai hartako araua».

Pozak eta Zabalok oso interesgarri irizten diote Venezuelaren ikusitakoari, eta antza aurkitzen diote Euskal Herriko auzolanarekin. «Baina, jakina, kapitalismoaren pentsamoldea sartu den neurrian, horrelako ohiturak galdu egin dira gurean. Hango

Venezuelan, jendeak ikusten du antolakuntzaren bidez gauzak egin daitezkeela»

IBON POZA
Venezuelan egondako brigadista

«Herri kontseilu batzuek, azpiegiturez gain, lan soziala egiten dute auzoan»

XABIER ZABALOK
Venezuelan egondako brigadista

«Marinaledan sekulako gaitasuna dute legeak ezartzen duen marra gorria saihesteko»

AXIER LOPEZ
Marinaledan egondako brigadista

eta hemengo errealitateak oso desberdinak badira ere, hainbat gauza hemen ere egin zitezkeen, baina lehenengo urratsa izango litzateke horren kontzientzia piztea».

Marinaledako batzarrik

Aspalditik dator Marinaledako tradizio borrokalaria. Jorنالeroen herria da, inoren lurra landuz bizimodua ateratzen ahalegintzen diren nekazariena, eta beren egoera salatzeko azken 35 urtean egin dituzten mobilizazio eta protestaldiek oihartzun handia izan dute Andaluzia osoan, eta hortik kanpo ere bai. Horrek isla izan du udal gobernuaren osanaren ere: 1979tik, CUT Langileen Batasunerako Kolektiboak du gehiengoa Marinaledako Udalean. Izquierda Unidako partaidea da CUT alderdia, eta azken udal hauteskundeetan, herriari

dagozkion hamaika zinegotzietatik bederatzi eskuratu zituen, aurreko agintaldian baino bi gehiago.

Urte hauetan guztietan, ahalegin berezia egin du Marinaledako Udalak demokrazia zuzenaren zutabeak sendotzen, herritarrek izan daitezen udal erabakiak hartzen dituztenak, eta horien berri izateko hara joan zen Askapenak antolatutako brigada bat, joan den uztaillean.

Bi tresna garatu dituzte horretarako: auzo batzarrikak eta herri batzarrikak. Herri batzarria da erabakigune nagusia. «Gutiz irekia da; nahi duten herritar guztiak parte har dezakete, eta urtean 50 inguru egiten dituzte», azaldu du joan den udan Marinaledan egondako euskaldunetako batek, Axier Lopezek. «Baina egoera berezietan, zerbait lortzeko borrokan daudenean, egunean bizpahiru ere egin izan dituzte».

Hiru mila biztanle inguru ditu Marinaledak, eta batzarretan laurhun lagun inguru biltzen dira. Mila ere izan dira une berezietan: «Horrek erakusten du herrian dagoen kontzientzia».

Erabakiak adostasunez hartzen saiatzen dira batzarretan, eta hori ezinezkoa denean, bozketarekin egiten dute. Denek dute botoa emateko eskubidea, eta edozein herritarren botoak zinegotzi batena beste balio du. Mota guztietako erabakiak hartzen dituzte batzarrean, aurrekontuak egin eta onartzea barne: «Herriak zerbait onartzen badu, eta horretarako dirurik ez badago, mobilizazioei ekiten diete. Andaluziako Juntaren egoitza askotan sartu dira, eta haien mobilizazioak oso entzutetsuak izaten dira».

Auzo batzarrikak ere egiten dituzte, auzo horri dagozkion arazoengain inguruen eztabaidatzeko. Zazpi bat auzotan banatu dute herria, eta hango batzarretan erabakitako herri batzarrera eramaten dute.

Lopezek ustez, «Marinaledan, herritarren parte hartzea ez da batzar irekietan parte hartzeko aukera izate soila; herri kontraboterea eraikitzea lortu dute, instituzioak gaintzeko beste gune batzuk eraikitzea». Horrek eman dio atentzioa, hain zuzen: «Sekulako gaitasuna dute legeak ezartzen duen marra gorria saihesteko. Horrekin jolasten oso iaioak dira».

«Askotan esaten da borroka egitea merezi duela», gaineratu du Lopezek, «eta, esaldi ponpoxoetatik harago, Marinaledan ikusten da hori egia dela. Nolako azpiegiturak lortu dituzten edo herrian dagoen bizi-kalitatea ikustea baino ez dago. Apenas dagoen langabeziarik, eta inguruen dauden herrietan, berriz, %70era iristen da, jorنالeroak izanda udan baino ez dutelako lanik egiten».

M-15 mugimenduak Bilbon eginiko protesta bat. JON HERNAEZ / ARGAZKI PRESS

Gazteen iraultza

Esparru publikoan parte hartzeko gazteen interesa txikia dela dioen topikoa «gezur interesatua da», Domingo Comas soziologoaren ustez.

G.H.

Gazteek paso egiten dute politikaz. Ez dute esparru publikoan parte hartzeko interesik. Bizitza pribatua eta, bereziki, aisialdia baino ez zaie interesatzen. Maiz entzuten dira horrelakoak, eta topiko ere bihurtu dira. Baina «gezurra da», eta «gezur interesatua», gainera, Domingo Comas soziologoaren arabera (Bartzelona, Katalunia, 1951). Soziologian doktore eta antropologian lizentziaduna da Comas, eta asteon Bilbon egon da, Edex elkarteak antolatutako *Gazteen partaidetza era berriak bizitza publikoan* jardunaldietan parte hartzeko.

Datu enpirikoak kontuan hartuta, Espainian gazteek «gero eta gehiago» hartzen dute parte arlo publikoan. Frankismoaren osteko garaietatik, hauxe da parte hartze aktiboena izan duen belaunaldia; adierazle askotan, gainera: erakunde formaleko partaide izatea, ekitaldi politiko edo sozialetan parte hartzea, eta abar. Botoa emateko orduan ere bai: 2008. urtera arte, bozkatzen duten ehunekoa handiagoa izan da gazteen artean, gainerako adin tarteekin alderatuta.

Orduan, zergatik tematzen dira helduak gazteen engaiatze falta nabarmentzen? «Instituzioek gazteen kontrolari eutsi nahi diote», dio Comasek, «eta horretarako bide bat da nabarmentzea gazteek berek ez dutela parte hartu nahi. Helduek nahi dute gazteak aktiboak eta parte hartzaileak izatea, parte hartze hori modu autonomoan eratzen ez den neurrian».

Alde horretatik, komunikazio teknologia berriekin gertatzen dena oso esanguratsua da, Comasen ustez. «Helduek blokeo estrategiak jartzen dituzte abian gazteen parte hartze eta aktibismoa sabotatzeko, teknologia berriak soilki ondo pasatzeko eta aisialdirako tresna gisa aurkeztuz, edo horien uestezko arrisku eta mehatxuak nabarmenduz».

Ateak zelaian

Hala ere, teknologia horiek mugatu nahi izatea «haizeari ateak jartzea» bezala da, Comasen aburuz. «Gaur egun, iraultza birtuala egin daiteke. Baina iraultza hori benetakoa izateko, aktibismoak erreala izan behar du, ez birtuala. Arlo birtuala edukiz hornitu behar da».

«Ekintza publiko, deigarri eta blokeoa apurtzen dutenak» egitea beharrezkoa izan behar du, eta horren adibidetzat jo du M-15 mugimenduarekin gertatutakoa: «Mugimendua lehenagotik zetoarren, baina hedabideen arreta erakarri zuten Madrilgo Puerta del Sol hartu zutenean, hau da, *performance* itxurako ekintza ikusgarri bat egin zutenean, politikoki zuzentzat jotzen den esparrua gaintzen».

Mugimendu horren balarazio oso positiboa egin du Comasek, baina uste du gazteen mugimenduen autonomoa izan beharko lukeela eta, udaz geroztik, gazteak ez diren batzuk gazteei protagonismoa kentzen saiatzen ari direla. «Edozein modutan, mugimendu horrek erakusten du edukien aldeko apustua egin daitekeela blokeoa apurtzen bada».